

התבלות

ששנתו יוסף ג'י

מרגל טולמי?
נכה בעל דמיון פרוט?
יצוד אומלל נדחק ומנוצל?

פחאמי ממאסר, אחרי שריצה רק הודשיים מתוך ארבע שנים, היה הסבר הגיוני פשוט: הוריו של יוסף, תושבי ציריך, פנו לשר החוץ השווייצרי, שיעשה למען שחרור בנם האומלל. שגריר שווייץ שיכנע את שלטונות מוסקבה כי מקומו של הצעיר אפוף-ההזיות

הגיבור. בעיקרו: ארכיטקט תל-אביבי צעיר בשם אלישע גת. הם אפילו יכדו את אגודת מי מכיר את יוסף ג'י?
 עוד דמויות של הבוהימה והעתונות הצ'טרפו למישחק, תרמו סיפורים פנטסטיים על מעללי הגיבור הנכה. בכל סיפור היה

עמדה המעמד: חבורה של צעירים היסטריים מרוב צחק, שבמרכזה ישב יוסף ג'י. הם צחקו כי הוא סיפר להם סיפור מטורף, על ביקור במוסקבה ועל פגישה עם סטאלין. וכך כתב גורי: "אבל אני לא צחקתי. אני האמנתי ליוסף ג'י. האמנתי לכל מלה

אני בא לספר לכם סיפור מופלא מאוד על אש לא פחות מופלא ממנו. אין הוא פרוי דמויני, לא, לא מעשה שהיה הוא ועודו מתחולל כעת, ברגע שבו נכתבות השורות האלו, ומי יודע מה שתודות צופן הוא בחובו.

כך נולד יוסף ג'י. לא האיש החי, ששמו ג'וזף גוטמן, או יוסף גבעון, כי אם הי דמות הפנטסטית והרופכת את גיימס בונד לגוי מסורבל וחסר-דמיון.

יצר איתו חיים גורי, מעל עמודי למחב. הגליון בו הופיעו מלים אלה היה גליון חגיגי: הוא נשא את תאריך היום הראשון של שנת 1965, שהיה גם יום העשור הראש של הופעת בטאונה של אחדות-העבודה. אבל בהיסטוריה של הציניבאת הישראלית יה יה גליון זה חגיגי רק בגלל יוסף ג'י. וכך כתב גורי:

סיפורו של גיבורנו החי (עד 1120) — יוסף ג'י — הוא אחד מסיפורי הנפלאות האגדתיים (ומבוגרים כילדים אוהבים מאוד סיפורי הרפתקאות למיניהם). ואני שעברתי בימי נדודי הרבים באש ובמים, ושמעתי את כל "ילקוטי הכוזב" למיניהם, מודיע בזאת חגיגית כי סיפורנו שלנו שם בכיס הקטן את מיטב העלילות שסופרו סביב המהדורה בכל אגודת "דובריאמת" כלשהי. הוא סיפר כיצד ראה את יוסף ג'י לראשונה. מיד עם כיבוש אילת: הוא הופיע כפמליית של יגאל אלון — ונעלם למחרת. הוא צץ שוב, במחנה צבאי, הגור אקדח קצין ועונד דרגות סרן. בגלל נכותו הקשה — משותק בידו הימנית, ורגלו הימנית נגרת בקושי — בלט האיש בכל המקום. הפגישה הגורלית, לבגדי גורי, התקיימה בירושלים, אחרי המלחמה. המקום: קפה

שייטה ואורי
 כתבי ידיעות אחרונות ומעריבי בי-תמונה האומרת הרבה: שניהם יחד נופח את הסיפורים על הגבר התמהוני בן ה-40, שהסתבך עם שלטון נות ברית המועצות ושחרר הודות להתערבות שגריר שווייץ.

אינו בבית-הסוהר, ואלה שחררו אותו. אבל איך אפשר להוריד לפתע את יוסף ג'י ממרומי הזיות וההרפתקות הדמיוניות לתחתיות המציאות העלובה? הרבה יותר מצחיק להמשיך את הפארסה, לדבר עוד ועוד על מיסתורין, על ריגול, על ספרטן יהודי.

כתבי מעריבי וידיעות אחרונות ספו לי שהייך מראינו, מילאו אותנו עמודים שלמים על שיחותיהם. חיים גורי, בעל זכות-היוצרים הראשונה, נשחף אף הוא על חשבון עתונות אל הגיבור שחזר מן הכפור. הוא הביא עמו בחורה סלילי-הקלטה של עשר כעיות שיהיה.

אורי דן ושייקה בן-פרת סיפרו בנשימה עצורה כיצד נעצר גוטמן ונחקר בידי ה-ק.ג.ב. כיצד ביקשו 15 חוקרים לדעת בשביל מי, בעצם, הוא עובד. וכיצד הצליח איש המיסטוריון להתעלות אפילו על מיטב המי-חות של הקרמלין.

קטע לדוגמה, פרי עטו של בן-פרת: "הוא הביא אותי אל בנין מזכירות ה-ק.ג.ב. לבב מוסקבה העתיקה. באחד החדרים המתיני לנו 15 איש, לבושים כולם אזרחית. ישבנו סביב שולחן גדול, וכל אחד הציג שאלות, בלי סדר הגיוני, ובלתי תור: מי אתה מכיר במוסקבה? מי הם חבריך? מה אתה יודע על שגרירות ישראל? אחד העיר: "השנה, ביום העצמאות של ישראל, לא היית בקבלת הפנים בשגרירות. לא ראית אותך שם." אז אני שאלתי אותו אם הוא נהנה מקבלת-הפנים של השגריר ואם המזנון היה משובב, והוא השיב: "כר גיל." שאלו אותי אם אני מכיר את שמטון ויזנסאל, מוינה, ומישהו העיר: "זה בחור

גרעין של אמת: שיוסף ג'י נראה במקום זה או אחר של העולם. יתר הפרטים הובאו מפי הגיבור עצמו. אם, למשל, נראה כי פאריס, הוא סיפר כי הוומן לפגישה החובה עם הריגול. אם נראה במוסקבה, הוסבר כי הוא שם אחד מאליה-סרטים.

איש לא טרח להכחיש את סיפוריו — כי לאיש לא היה יכול. ישתעשעו להם יוצרי-האגדות, דמות זה וזה יוכל להזיק? מה רע בהמצאת דמות ישראלית פופולרית, ש תחחרה עם טיל אולנשיפיגל הגרמני?

השבוע התחדה עורך השבועון הדתי פנים אל-פנים שמואל אבידור: "רציית להצטרף למישחק, כדי להראות כמה הוא מנוחך. כמעט הקדשתי מאמר ארוך על מעלליו של יוסף ג'י הדתי — שיהיה כולו המצאה שלו."

הוא רצה לכתוב, כי יוסף ג'י הוא הגבור האינטימי של הינוקא מבעלו והכינו לקראת תפקידו כאדמו"ר; שהוא אשר שידך בין עמרם בלוי והגזרות; שיוסלה שוחמכר התאכסן בביתו בשווייץ; שהוא הפגיש את הנשיא שור עם הרבי מלובביץ'. "היית רוצה לראות מי יעז להכחיש את הסיפורים האלה," סיכם אבידור.

★ ★ ★

הגיבור שחזר מהכפור

סיפור קיבל מיפנה דרמטי, כמעט טראגי, כאשר נודע על מעצרו והעמדתו לדיון של יוסף גוטמן במוסקבה (ראה מסגרת ממוז). היה לכל הפרשה הסבר אומלל: זה שהובא על-ידי הרוסים. גם שיהחוררו ה-

שיצאה מפיו. כך נקשר בינינו קשר הדוק ועו... אני ידעתי שהוא דובר אמת, ופגישותיו עם אחיו של מישקה ועם סטאלין בכבודו אינה בדיה."

כדי לשכנע את הספקנים, שלף יוסף בעל העיניים הכחולות-מימיות סידרת צילומים מתיק, בהם נראה בחברת כמה ממאורות הדור: הריימין, פראנסואז ארגול ומארי סטה-טונג. כולם צחקו, ואמרו שזהו פוטור מונטאנו. גם, אבל לא גורי, "אני ידעתי שאין זה מעשה-מירמה שכל זב ומצורע מסוגל לעשותו. ידעתי כי הצילומים הללו הם אמיתיים, אותנטיים בלעז."

★ ★ ★

הוא דתי, בעצם

אחרי הצהרת-האמונים הונו, ניגש גורי (44) למלאכה הגדולה: יצירת דמות של סופרמן יהודי-ישראלי. אמנם נכה בנפשו, אבל עילוי בתחבורותיו ובכשרונותיו. גערובת של היהודי הנודד ואיסרו-הראלי. אדם המסוגל לצוץ בפקינג ובפאריס, בפראג ובפנומפן. אדם שהפעיל את קשריו כדי להציל את מרדכי אורן מן הכלא הצ'כי, ולהפגיש עתונאים ישראליים עם פייר מנדס פראנס. שהיה מזכירו המדיני של מאיר יערי ומארחו של דולייט גרקו בחופשה בלתי-נסכחת. יצרן סרטים ואיש-סודם של גדולי הקרמלין.

גורי לא עשה את המלאכה לבדו. למרות שהיה היחיד שכתב על יוסף ג'י, בהמ שכים שבויעים בלמרחב, היו לו שותפים ב-מציאת — ובעיקר: המצאת — אגודות על

גורי
 הודיע לפני שבוע: "יצרתי גולם — אחסל אותו." אבל בית-יים הוא עוד ממשך לכתוב עליו רבות.